

Utbildningsinspektion i Enskedefältets skola förskoleklass, årskurs 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan/rektorsområdet/verksamheten.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av resultaten.....	3
Bedömning av genomförandet.....	4
Bedömning av förutsättningarna	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Enskedefältets skola den 2–3 oktober 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid nästa inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Enskedefältets skola, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem.

I Enskedefältets skola intervjuades elever i årskurs 2 och 6 samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklass och årskurserna 2 och 6 samt fritidshemsverksamhet. Skolbarnsomsorgen behandlas inte i denna rapport, utan bedöms i kommunrapporten. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Rector har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet/verksamheten

Enskedefältets skola	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	300
Förskoleklass	71
Grundskola	420

Enskedefältets skola är belägen i stadsdelen Enskede. I närheten finns ett stort idrottsfält och flera grönområden som skolan frekvent använder.

Enskedefältets skola finns verksamhet från förskoleklass till årskurs 6 med integrerad skolbarnomsorg. I skolan finns två särskilda undervisningsgrupper som är stadsdelsövergripande.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Enskedefältets skola och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar

I Enskedefältets skola har inspektörerna mött elever som visar respekt och omsorg både för kamrater och vuxna. Inspektörerna har i Enskedefältets skola mött en verksamhet som i många stycken präglas av variation. Variationen grundar sig i att det i skolan saknas ett gemensamt förhållningssätt. Denna variation gagnar inte alltid den enskilde eleven.

Hos personalen finns kunskap om hur kunskapsuppföljningar och utvärderingar kan användas för att utveckla skolan ytterligare. Inspektörerna bedömer emellertid att skolan inte systematiskt och kontinuerligt utvärderar verksamheten för att utifrån dessa utvärderingar planera lämpligt utvecklingsarbete. Personalen gav flera exempel på hur rektorn numera organisatoriskt skapar förutsättningar för personalen att samlas i forum kring olika frågor.

Inspektörerna vill särskilt framhålla den helhetssyn av eleven som finns bland personalen i de yngre åldrarna samt den samverkan som finns med elevernas vårdnadshavare i de yngre åldrarna som mycket bra.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsutveckling i förhållande till de nationella målen i samtliga ämnen i årskurs 5 (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Skolans likabehandlingsplan uppfyller inte de krav som ställs på en sådan plan (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever).
- Elever i behov av studiehjälp får inte detta behov tillgodosett (5 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Kvalitetsredovisningen uppfyller inte författningarnas krav (3 § förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).

- Skolan erbjuder inte språkval i enlighet med författningarna (2 kap. 18 § grundskoleförordningen).
- Undervisning i svenska som andraspråk anordnas inte för alla elever som behöver det (2 kap. 15-16 §§ grundskoleförordningen).
- Elevens val ges inte i enlighet med författningarnas krav (2 kap. 19-20 §§ grundskoleförordningen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolans värdegrundsarbete bör utvecklas.
- Skolans arbete med att ge eleverna inflytande över verksamheten och det egna lärandet bör förbättras.
- I de högre årskurserna bör anpassningen av undervisningen utifrån elevers olika förutsättningar förbättras.
- Skolans arbete med individuella utvecklingsplaner bör förbättras avseende innehåll och kvalitet.
- Kvalitetsarbetet bör förbättras så att det utgår från systematiska bedömningar av skolans resultat.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen, de nationella kursplanerna och programmålen.

Kunskaper

De kunskapsuppföljningar och utvärderingar som sker i skolan används i första hand för att kunna följa varje enskild elevs utveckling och för att kunna identifiera stödbehov, inte som underlag för att utveckla verksamheten. Systematisk uppföljning av kunskaper sker framför allt när det gäller elevernas läsutveckling och i viss mån rättstavningskunskaper. I Enskedefältets skola genomförs ett flertal tester och uppföljningar i de lägre årskurserna, bland annat genom läsutvecklingsscheman (LUS) och diagnostiska läs- och skrivprov (DLS). I förskoleklassen genomförs bland annat tester för att följa barnens språkliga medvetenhet och barnintervjuer, vars resultat används för att utveckla verksamheten.

I de senare årskurserna finns få resultat på gruppnivå; där används enbart LUS samt bedömningar av elevernas kunskaper i svenska, matematik och engelska utifrån de nationella ämnesproven i årskurs 5. Enligt skolans kvalitetsredovisning var det drygt 90 procent av eleverna i årskurs 5 som bedömdes nå de nationella målen i svenska, engelska och matematik år 2005. Uppföljning och analys av resultat i övriga ämnen och årskurser saknas och inspektörerna kan således inte bedöma skolans samlade resultat. Då systematiska uppföljningar av skolans resultat i samtliga ämnen saknas bedömer inspektörerna att detta är en brist.

Normer och värden

Enskedefältets skola har ingen egen aktuell dokumentation som visar resultatet av skolans arbete med normer och värden. Skolan har medverkat i den stadsdelsgemensamma brukarundersökningen om bland annat trivsel och inflytande, men har inte tagit del av resultatet. Ur brukarundersökningen för år 2005 går det att utläsa att föräldrarna till barnen i årskurs 3 är nöjda med Enskedefältets skola. På påståendet att ”mitt barn trivs i skolan” blir skolans medelvärde 4,35 av 5 möjliga. För eleverna i årskurs 6 blir medelvärdet 4,39 av 5 möjliga på frågan ”jag trivs i skolan”. Inspektörerna har mött elever som är medvetna och som kan reflektera kring sitt lärande. Utifrån brukarenkäten, verksamhetsbesök, spontana samtal och intervjuer bedömer inspektörernas att skolan är en lugn och trygg miljö för eleverna att vistas i.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanen och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetet med arbetsmiljö och delaktighet

Skolverket vill uppmärksamma skolan på att det fr.o.m. den 1 juli 2006 införts förändringar i skolformsförordningarna när det gäller ordningsregler i skolan. Rektorn har ansvar för att det finns ordningsregler för varje skola och att ordningsreglerna utarbetas och följs upp under medverkan av lärare och övrig personal samt företrädare för eleverna och deras vårdnadshavare. Det är viktigt att alla känner sig involverade i arbetet med att utforma dessa ordningsregler, så att alla kan känna sig solidariska med de överenskommelser som görs.

I Enskedefältets skola finns gemensamma regler men förhållningssättet till dessa varierar både bland elever och personal. Elever i de tidigare årskurserna visar en påtaglig medvetenhet om reglerna och vad som händer om dessa inte följs. Denna medvetenhet finns inte bland eleverna i de senare årskurserna. Personal uttryckte det som att ”då alla inte följer reglerna är det bortkastad tid att engagera sig”. Av elevintervjuer framkommer att eleverna tydligt märker att det bland personalen finns skilda uppfattningar om vikten av att skolans regler efterlevs. Skolans ledning ger uttryck för att skolan genom skolans regler har försökt att nå en gemensam värdegrund som omfattas av alla. Samtidigt ger både elever, personal och föräldrar uttryck för att denna gemensamma syn saknas i skolan. Inspektörerna bedömer att skolans värdegrundsarbete bör utvecklas i denna del.

Elevernas inflytande över verksamheten organiseras i form av klassråd, elevråd, matråd och i fritidshemmen genomförs stormöten. Inspektörerna har mött intresserade och engagerade elever som vill kunna påverka, men som samtidigt känner besvikelse över beslut som har fattats men som inte genomförts.

Elevers inflytande över planering och genomförande av undervisningen sker vanligtvis inom givna ramar, till exempel att eleverna får välja i vilken turordning de skall göra olika moment. Eleverna kunde tydligt se skillnad på sitt

eget engagemang då de gavs större möjligheter till inflytande. I ett nyligen avslutat arbete om de politiska partierna fick en elevgrupp själv välja vilken roll de skulle ha vid redovisningen, vilket de upplevde som positivt. Men eleverna gav även uttryck för att de ibland ger förslag på intressanta områden, men att lärare har hänvisat att det inte går att genomföra då arbetsboken inte tar upp just det ämnesområdet. Utifrån dessa exempel kunde eleverna resonera kring vikten av inflytande och att elevernas engagemang ökar i relation till inflytandet. Inspektörerna bedömer att elevernas möjlighet till inflytande både över verksamheten i stort och över det egna lärandet bör förbättras.

Från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever. Den nya lagens (SFS 2006:67) ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder samt att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Enskedefältets skolas likabehandlingsplan är ett samlingsdokument daterat till år 2004 som informerar om skolans trygghetsgrupp och dess arbetsgång vid mobbningsfall, men tar inte hänsyn till diskriminering eller annan kränkande behandling. Inspektörerna bedömer att Enskedefältets skolas likabehandlingsplan inte kan anses motsvara en sådan likabehandlingsplan som den nya lagen kräver. Bland annat framgår det inte hur händelser och åtgärder skall dokumenteras eller vilka insatser som avses påbörjas och genomföras under det aktuella året. Detta är en brist som måste åtgärdas.

Innehåll och organisering och arbetssätt i undervisningen

Förskoleklassernas verksamhet är nära knuten till skolverksamheten bland annat genom att de delar lokaler med elever i de lägre årskurserna. Arbetslagen kring förskoleklassbarnens samlade skoldag utgörs av förskollärare, lärare, fritidspedagoger och barnskötare. Personalen upplever att de har goda förutsättningar att samarbeta kring barnens behov och intressen och det finns goda förutsättningar för verksamheten att vara den brygga mellan förskola och skola som det är tänkt.

Enskedefältets skola har konkretiserade kursplaner i nästan samtliga ämnen. Enligt skolans egen dokumentation finns det även mål att uppnå på individnivå i förskoleklassen. Enligt personalen i förskoleklassen är mål att uppnå ett sätt att synliggöra att verksamheten har krav att leva upp till. Personalen upplever även att föräldrarna uppskattar denna tydlighet. Förskoleklassen är en skolform och utbildningen där skall ligga till grund för fortsatt skolgång, vilket gör att mål att uppnå i verksamheten mycket väl kan formuleras, men inte för det enskilda barnet. Inspektörerna vill i sammanhanget påpeka att skolan bör tydliggöra i sin dokumentation att det är förskoleklassens verksamhet som har mål att uppnå och inte det enskilda barnet.

Individanpassning och stöd

Inspektionen visar att det i Enskedefältets skola finns en tydlig skiljelinje mellan de lägre och de högre årskurserna och att det saknas ett gemensamt förhållningssätt som genomsyrar verksamheten från förskoleklass till årskurs 6. Både elever, föräldrar och personal upplever att i Enskedefältets skola sker stora förändringar för eleverna vid övergången till årskurs 4. I de tidigare årskurserna har eleverna sin klasslärare som samarbetar med fritidshemspersonal kring elevens samlade skoldag. Detta resulterar i att föräldrar och

personal känner att de har en helhetsbild av elevens skoldag. Fritidshemspersonal medverkar vid utvecklingssamtal och vid upprättande av åtgärdsprogram. I årskurs 4 möts eleverna av ett system där eleven skall förflytta sig mellan de olika ämneslärarnas klassrum. Många elever upplever det som stimulerande att möta fler vuxna, men att det ”blir en himla massa spring mellan klassrummen”. Både personal och föräldrar ger uttryck för att elever har olika förutsättningar att kunna hantera denna ständiga förflyttning. Föräldrar ger även uttryck för att den helhetssyn som tidigare fanns kring eleven går förlorad. Inställningen bland personalen till möjligheterna att samarbeta kring elevens hela skoldag, inklusive rasterna, varierar. Även inställningen till de mötesforum som finns inom skolan varierar.

Inspektörerna uppfattar att personalen i de lägre årskurserna bättre anpassar undervisningen utefter elevers behov av stöd. Exempelvis sker tätare uppföljningar av stödinsatser som leder till förändrade stödåtgärder och det finns även en större variation av stödet i de lägre årskurserna. Elevvårdsteamet ger även uttryck för att efterfrågan av deras kompetens, till exempel handledning till lärare, varierar betydligt mer beroende på den enskilde lärarens intresse i de högre årskurserna. Vilket i sin tur leder till att alla elever som behöver anpassning av undervisning och anpassning i lärandemiljö inte får detta. Inspektörerna bedömer att anpassningen till elevers olika förutsättningar i de högre årskurserna bör förbättras.

Skolan har en handlingsplan för elevvården, där det tydligt framgår att stöd i första hand skall ges i det ordinarie klassrummet. Först då läraren eller arbetslaget har uttömt sina resurser kopplas skolans så kallade elevvårdsteam in. På ett föredömligt sätt använder elevvårdsteamet en rad olika bedömningar som underlag för att analysera elevens behov av särskilt stöd. Utifrån ett organisatoriskt och pedagogiskt perspektiv analyseras sedan vilka anpassningar av undervisningen som behöver åtgärdas.

Det skrivs åtgärdsprogram av god kvalitet och inspektörerna bedömer att elevvårdsteamets arbete med täta uppföljningar och förändringar av stödåtgärderna i åtgärdsprogrammen är av mycket god kvalitet. Inspektörerna har fått ta del av åtgärdsprogram som visar på hur lärare har förändrat sin planering av undervisningen samt gjort förändringar i klassrummet utifrån det stödbehov som finns. I de lägre årskurserna involveras fritidshemspersonalen i stödåtgärderna så att det skall finnas en helhetssyn kring den enskilde eleven.

I skolan finns två särskilda undervisningsgrupper som är stadsdelsgemensamma. Besluten om elevers placering i särskild undervisningsgrupp finns inte på skolan, utan på stadsdelsförvaltningen. Samtliga elever har åtgärdsprogram som följs upp var sjätte vecka. Målet med grupperna är att eleven så snart som möjligt skall kunna återgå till sin klass i sin hemskola. För att upprätthålla kontakten med hemskolan är det meningen att alla eleverna skall ha sin fritidsverksamhet i sin hemskola, men det är inte alltid som det fungerar då alla elever inte vill ha kontakt med sin skola. Personalen som arbetar i de särskilda undervisningsgrupperna vill upprätthålla kontakten med elevernas hemskolor, men upplever att responsen inte alltid är den önskvärda. Varje elev har en klasstillhörighet i Enskedefältets skola och det finns rutiner kring inslussningen av eleven till klassen.

Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev. Planen skall vara ett framtidsyftande

måldokument och konkret beskriva vilka insatser som bör vidtas för att eleven skall utvecklas i riktning mot de nationella målen (SKOLFS 2006:10). I Enskedefältets skola skrivs individuella utvecklingsplaner utifrån olika modeller. Inspektörerna har bland annat tagit del av individuella utvecklingsplaner som redovisar elevers resultat på prov. Däremot saknas mål för vad eleven skall uppnå på kort och lång sikt som i sin tur är relaterade till de nationella målen. Inspektörerna bedömer att skolans arbete med individuella utvecklingsplaner bör förbättras avseende innehåll och kvalitet.

Studiehandledning på modersmål är en stödåtgärd som elever med annat modersmål än svenska har rätt till. Behovet av denna stödåtgärd bedöms av rektorn. I Enskedefältets skola ges inte studiehandledning trots att det enligt intervjuutsagor finns behov. Detta är en brist.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Utvecklingssamtal genomförs regelbundet i Enskedefältets skola. I intervjuer med elever och föräldrar framkom olika uppfattningar om kvaliteten på den information som lämnas vid utvecklingssamtalen. I de tidiga skolåren upplevs utvecklingssamtalen som mycket bra då en helhetsbild av eleven ges, tack vare att fritidshemspersonalen medverkar. Föräldrarna uttryckte att de får kunskap om elevens samlade skoldag och information både om elevens sociala och kunskapsmässiga utveckling. Denna helhetssyn saknar föräldrarna till eleverna i de högre årskurserna och de ger uttryck för att "informationen känns ihop-plockad och att det blir tomt när omsorgen inte längre får något utrymme". Inspektörerna vill i sammanhanget påpeka att det är viktigt att föräldrarna får information om såväl elevens kunskapsutveckling som elevens sociala utveckling.

I de högre årskurserna upplever både elever och föräldrar att bedömningar av elevens kunskaper i första hand sker utifrån provresultat. Eleverna ger uttryck för att det är mycket prov, och "får man inte godkänt, får man göra om provet". Inspektörerna vill påpeka att betygssättning av elevers arbete i dessa årskurser inte är förenligt med grundskoleförordningen och att bedömningar skall göras med stöd av underlag som är allsidigt och tar hänsyn till kunskapens olika former.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

I Enskedefältets skola finns kompetens om hur kunskapsuppföljningar och utvärderingar kan användas för att ytterligare utveckla skolan. Under inspektionen har inspektörerna fått ta del av bland annat hur förskoleklass- och fritidshemspersonalens arbetar kring dessa frågor med bland annat barnintervjuer som underlag till förbättringar av verksamheten. Elevvårdsteamet använder bland annat utvärderingar av deras handledningstillfällen för att utveckla sin verksamhet. Men i Enskedefältets skola sker ingen systematisk uppföljning och analys av de samlade resultaten på skolnivå. Skolan saknar en diskussion om hur resultaten i sin tur skulle kunna påverka undervisningen och förbättra skolans måluppfyllelse. Inspektörerna bedömer att skolans kvalitetsarbete bör utvecklas.

Enligt förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. skall kvalitetsredovisningen innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser vidta för ökad måluppfyllelse. Enskedefältets skola har ett

dokument med rubriken Kvalitetsredovisning. Kvalitetsredovisningen följer den mall som finns för stadsdelen, som innehåller rubriker där både förutsättningar, arbetssätt, resultat och måluppfyllelse samt bedömningsgrunder skall redovisas. Enskedefältets skolas kvalitetsredovisning är endast mycket knapphändigt ifylld och skolans resultat, bedömning av resultaten eller de åtgärder som skolan behöver vidta för ökad måluppfyllelse saknas. Inspektörerna bedömer detta som en brist.

Ledning och intern kommunikation

Enskedefältets skola har en rektor och en biträdande rektor. Vid inspektionstillfället hade Enskedefältets skola en ny rektor sedan två månader tillbaka i tiden, medan den biträdande rektorn hade mångårig erfarenhet av skolan. Skolan har varit föremål för flera rektorsbyten de senaste åren och både personal och föräldrar gav uttryck för att de nu med den nye rektorn har förhoppningar om stabilitet och en tydligare organisation. Rektor har bland annat genomfört förändringar gällande personalens olika mötesforum. Personal gav uttryck för att den interna kommunikationen och kvaliteten i och med detta har förbättrats. Rektor gav uttryck för att ”det finns två organisationer i en” och han har ambitionen att personalen även skall mötas utifrån ett skolperspektiv och inte enbart utifrån vilket arbetslag man tillhör.

Som ny rektor i stadsdelen har rektorn fått en mentor som är rektor i en närliggande skola, men rektorn uppger att det mesta stödet får han internt inom skolan; av sin personal men inte minst av den biträdande rektorn. Inspektörerna bedömer att rektorn är förtrogen med verksamheten och att han tar ansvar för skolans verksamheter.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Som språkval i årskurs 6 skall eleverna erbjudas minst två av språken franska, spanska och tyska. I stället för dessa språk skall eleven även erbjudas bland annat svenska och engelska. Inför språkvalet erbjöds eleverna endast alternativen franska, spanska och tyska. Efter påtryckningar från föräldrar finns det numera även elever som får undervisning i engelska. Inspektörerna bedömer det som en brist att eleverna och deras föräldrar inte har informerats om och därmed inte erbjudits de alternativ till franska, spanska och tyska som de enligt förordningen skall erbjudas.

Enligt grundskoleförordningen skall eleverna erbjudas ett allsidigt urval av ämnen inom ramen för elevens val och undervisningen skall syfta till att fördjupa och bredda elevernas kunskaper i ett eller flera ämnen. I Enskedefältets skola består elevens val till största del av att ”jobba i kapp” och inspektörerna bedömer att det inte är förenligt med grundskoleförordningen.

Svenska som andraspråk är ett eget ämne med egen kursplan och skall ges istället för svenska om eleven bedöms behöva sådan undervisning. Behovet skall bedömas av rektor. Utifrån intervjuer med personal uppfattar in-

spektörerna att det i skolan finns ett behov av undervisning i svenska som andraspråk, men att det inte ges. Detta är en brist.

I Enskedefältets skola finns kompetent personal med lång erfarenhet av att undervisa. Lärarna har utbildning för den undervisning som de bedriver. Det finns god tillgång till personal med speciell kompetens, i skolan finns specialpedagoger, speciallärare och skolsköterska. Bland fritidshemspersonalen är det stora flertalet utbildade fritidspedagoger.

Datum	Ort
2007-06-020	Stockholm

Malin Lundquist

Kerstin Levin